

V Bruseli 12. júna 2017
(OR. en)

9303/17

ECOFIN 406
UEM 155
SOC 386
EMPL 300
COMPET 403
ENV 502
EDUC 230
RECH 186
ENER 225
JAI 485

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Č. dok. Kom.:	ST 9247/17 ECOFIN 377 UEM 126 SOC 355 EMPL 270 COMPET 372 ENV 472 EDUC 200 RECH 156 ENER 196 JAI 447 - COM(2017) 514 final
Predmet:	Odporúčanie na ODPORÚČANIE RADY, ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2017 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2017

Delegáciám v prílohe zasielame vyššie uvedený návrh odporúčania Rady v znení, ktoré revidovali a odsúhlasili rôzne výbory Rady, vychádzajúci z návrhu Komisie COM(2017) 514 final.

ODPORÚČANIE RADY

Z ...,

ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2017

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2017

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

keďže:

- (1) Komisia začala európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2017 prijatím ročného prieskumu rastu 16. novembra 2016. Priority ročného prieskumu rastu schválila Európska rada na zasadnutí 9. až 10. marca 2017. Komisia 16. novembra 2016 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011² správu o mechanizme varovania, v ktorej Litvu neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny, ktoré schválila Európska rada na zasadnutí 9. až 10. marca 2017. Rada prijala 21. marca 2017 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny („odporúčanie pre eurozónu“).³
- (2) Litva by ako členský štát, ktorého menou je euro, mala vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami v hospodárskej a menovej únii zabezpečiť úplné a včasné vykonanie odporúčania pre eurozónu, ako sa zohľadňuje v odporúčaní 2.
- (3) Správa o Litve na rok 2017 bola uverejnená 22. februára 2017. Posúdil sa v nej pokrok, ktorý Litva dosiahla pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 12. júla 2016, následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania pre jednotlivé krajiny prijaté v predchádzajúcich rokoch a pokrok Litvy pri dosahovaní jej národných cieľov stratégie Európa 2020.
- (4) Litva predložila 27. apríla 2017 svoj program stability na rok 2017 a 28. apríla 2017 svoj národný program reforiem na rok 2017. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva tieto programy posudzovali súčasne.

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

³ Ú. v. EÚ C 92, 24.3.2017, s. 1.

- (5) Príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny sa zohľadnili pri programovaní európskych štrukturálnych a investičných fondov („EŠIF“) na roky 2014 až 2020. Ako je stanovené v článku 23 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013⁴, platí, že ak je to nevyhnutné na podporu vykonávania príslušných odporúčaní Rady, Komisia môže požiadať členský štát, aby preskúmal svoju partnerskú dohodu a príslušné programy a navrhol ich zmeny. Komisia poskytla ďalšie informácie o tom, ako bude využívať uvedené ustanovenie, v usmerneniach o uplatňovaní opatrení spájajúcich účinnosť EŠIF a riadnu správu hospodárskych záležitostí.
- (6) Na Litvu sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu. Vláda vo svojom programe stability na rok 2017 plánuje zlepšenie celkového salda z deficitu vo výške 0,4 % HDP v roku 2017 na prebytok vo výške 1,3 % HDP v roku 2020. Strednodobý rozpočtový cieľ, ktorým je deficit vo výške 1 % HDP v štrukturálnom vyjadrení, sa podľa plánu bude s rezervou dosahovať počas celého programového obdobia. Povolený postup úprav zahŕňa od roku 2016 systémovú dôchodkovú reformu. V roku 2017 odráža ďalšie veľké štrukturálne reformy trhu práce a dôchodkové reformy. Na základe programu stability na rok 2017 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 40,2 % HDP v roku 2016 na 33,8 % v roku 2020. Makroekonomický scenár, na ktorom sa zakladajú tieto rozpočtové prognózy, je realistický. Zároveň platí, že opatrenia potrebné na podporu plánovaných cieľových prebytkov na obdobie od roku 2018 neboli dostatočne konkretizované.

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

- (7) Litva vo svojom programe stability na rok 2017 požiadala o využitie dočasnej odchýlky vo výške 0,5 % HDP v rámci preventívnej časti paktu podľa „spoločne dohodnutej pozície k flexibilitě v rámci Paktu stability a rastu“ schválenej Radou pre hospodárske a finančné záležitosti vo februári 2016 so zreteľom na plánovanú realizáciu hlavných štrukturálnych reforiem s pozitívnym vplyvom na dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Predovšetkým sa to týka zvýšenia udržateľnosti dôchodkového systému posilnenou indexáciou a postupným predlžovaním veku odchodu do dôchodku. Reformy však nešli až tak ďaleko, aby sa vytvorilo automatické prepojenie medzi vekom odchodu do dôchodku a strednou dĺžkou života. Okrem toho sa reformami modernizujú pracovnoprávne vzťahy tým, že sa nimi zavádzajú nové typy pracovných zmlúv, kratšie lehoty na výpovede zo zamestnania, nižšie odstupné a flexibilnejší pracovný čas. Reformami sa posilňuje aj rozsah a primeranosť dávok v nezamestnanosti a dávok sociálneho poistenia, rozširuje sa pôsobnosť aktívnych politík trhu práce a znižuje sa miera nelegálneho zamestnávania a zamestnávania bez poistenia. Orgány odhadujú, že reformy majú pozitívny vplyv na udržateľnosť verejných financií, pretože v dlhodobom horizonte vytvoria priemerné ročné úspory na dôchodkoch vo výške až 3,8 % HDP, zatiaľ čo časť reformy súvisiaca s pracovným trhom môže zvýšiť priemerný ročný počet zamestnaných až o 10 %, čo sa vo všeobecnosti javí ako realistický predpoklad. Preto, ak sa táto reforma uskutoční v plnej miere a načas, bude mať pozitívny vplyv na udržateľnosť verejných financií. Na základe toho sa Litva v súčasnosti môže hodnotiť ako krajina, ktorá spĺňa podmienky na udelenie požadovanej dočasnej odchýlky v roku 2017, za predpokladu, že bude zodpovedajúcim spôsobom uskutočňovať dohodnuté reformy, čo sa bude sledovať v rámci európskeho semestra. Vzhľadom na potrebu zaručiť ďalšie dodržiavanie minimálnej referenčnej hodnoty (t. j. štrukturálneho deficitu vo výške 1,5 % HDP) a po zohľadnení skôr udelenej úľavy na základe doložky o systémovej dôchodkovej reforme (0,1 % HDP) však Litvu možno v súčasnosti hodnotiť ako krajinu, ktorá spĺňa podmienky na udelenie ďalšej dočasnej odchýlky vo výške 0,4 % HDP v roku 2017, čo je mierne pod požadovanou hodnotou 0,5 % HDP.

- (8) Rada 12. júla 2016 odporučila Litve na rok 2017 zabezpečiť, aby sa odchýlka od strednodobého rozpočtového cieľa obmedzila na úľavu súvisiacu so systémovou dôchodkovou reformou⁵. Po zohľadnení úľav súvisiacich s dôchodkovou reformou udelených na rok 2016 a dočasnej odchýlky súvisiacej s vykonávaním štrukturálnych reforiem udelenej na rok 2017 sa štrukturálne saldo bude môcť v roku 2017 zhoršiť o 1,3 % HDP. Na základe prognózy Komisie z jari 2017 sa predpokladá, že Litva v roku 2017 túto požiadavku splní. V roku 2018 by Litva mala dosiahnuť svoj strednodobý rozpočtový cieľ, po zohľadnení úľavy súvisiacej s vykonávaním systémovej dôchodkovej reformy udelenej na rok 2016 a úľavy súvisiacej so štrukturálnou reformou udelenej na rok 2017, pretože dočasné odchýlky sa prenášajú do nasledujúceho obdobia počas troch rokov. Z prognózy Komisie z jari 2017 vyplýva, že to zodpovedá maximálnej nominálnej miere rastu čistých primárnych verejných výdavkov⁶ na úrovni 6,4 % v roku 2018, čo zodpovedá zhoršeniu štrukturálneho salda vo výške –0,6 % HDP. Za predpokladu nezmenenej politiky sa očakáva, že Litva v roku 2018 túto požiadavku splní. Rada vo všeobecnosti zastáva názor, že Litva podľa predpokladu dodrží v rokoch 2017 a 2018 ustanovenia Paktu stability a rastu.
- (9) Po najnovšom zvýšení nezdaniiteľnej minimálnej mzdy sa v posledných rokoch podstatne znížilo daňové zaťaženie osôb s nízkym príjmom a v súčasnosti sa približuje priemeru Únie. Zároveň sa obmedzili kompenzujúce zvýšenia daní, a preto daňové príjmy ako podiel na HDP stále patria medzi najnižšie v Únii, čo obmedzuje možnosti Litvy riešiť výzvy v sociálnej oblasti. Nízke daňové príjmy sú zapríčinené pomerne veľkým podielom tieňového hospodárstva a relatívne nízkymi príjmami z environmentálneho zdaňovania a zdaňovania kapitálu.

⁵ Litva sa smie v rokoch 2017 a 2018 odchýliť od svojho strednodobého rozpočtového cieľa o úľavu na základe doložky o systémovej dôchodkovej reforme udelenú na rok 2016, pretože dočasné odchýlky sa prenášajú do nasledujúceho obdobia počas troch rokov.

⁶ Čisté verejné výdavky pozostávajú z celkových verejných výdavkov bez úrokových výdavkov, výdavkov na programy Únie plne hrađených z fondov Únie a nediskrečných zmien vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu financovaná z vnútroštátnych zdrojov je rozložená na obdobie 4 rokov. Diskrečné opatrenia na strane príjmov alebo zvýšenia príjmov vyplývajúce z právnych predpisov sú započítané. Jednorazové opatrenia na strane príjmov aj výdavkov sú vzájomne započítané.

- (10) Hoci Litva dosiahla v posledných rokoch pokrok pri zlepšovaní výberu DPH, jej výpadok príjmov z DPH patrí medzi najvyššie v Únii. Nedostatočné nahlasovanie miezd zhoršuje problém nízkeho výberu daní. Zlepšenie daňovej disciplíny by zvýšilo rozpočtové príjmy a zlepšilo spravodlivosť daňového systému a efektívnosť hospodárstva.
- (11) Rast indexu ekonomickej závislosti starých ľudí sa bude zrýchľovať a na základe súčasných pravidiel dôchodkového systému sa do konca tridsiatych rokov 21. storočia predpokladá zvýšenie výdavkov na dôchodky ako podielu na HDP o približne 50 %. Prepojenie dôchodkových dávok so strednou dĺžkou života je nevyhnutné na obmedzenie zaťaženia, ktoré budú výdavky na dôchodky predstavovať pre verejné financie.
- (12) Litva odložila nadobudnutie účinnosti nového zákonníka práce a iných právnych predpisov týkajúcich sa nového sociálneho modelu. Poskytuje jej to príležitosť zabezpečiť dobrú rovnováhu medzi flexibilitou a bezpečnosťou v rámci jej pracovnoprávnych vzťahov. Vysoký podiel ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, spoločne s rastúcou nerovnosťou príjmov zostávajú pre Litvu naďalej veľkými výzvami. Pomer príjmov najbohatších 20 % domácností v porovnaní s najchudobnejšími 20 % sa zvýšil z 5,3 v roku 2012 na 7,5 v roku 2015 a je druhý najvyšší v Únii. Má to škodlivý vplyv na hospodársky rast, makroekonomickú stabilitu a rozvoj inkluzívnej spoločnosti. Záchranná sociálna sieť v súčasnosti nerieši túto výzvu účinne pre nízke výdavky na sociálnu ochranu. Okrem toho patrí rozdiel v nerovnosti príjmov pred zdanením a po ňom, ako aj sociálne transfery medzi najnižšie v Únii. Vláda však na popredné miesto vo svojom programe zaradila zmierňovanie chudoby a sociálneho vylúčenia. V právnych predpisoch týkajúcich sa nového sociálneho modelu sa predpokladá zvýšenie primeranosti a rozsahu dávok v nezamestnanosti a prebiehajú diskusie o zlepšení primeranosti sociálnej pomoci. Tieto dôležité rozhodnutia ešte treba prijať a vykonať. S cieľom riešiť chudobu v radoch starších osôb Litva v roku 2016 pridala do svojich právnych predpisov súvisiacich s dôchodkovým zabezpečením mechanizmus indexácie, ktorý možno využiť na zlepšenie primeranosti dôchodkov.

- (13) Je dôležité, aby Litva venovala pozornosť výzvam v oblasti zručností a riešila negatívny vplyv klesajúceho počtu obyvateľov v produktívnom veku. Podiel žiakov s nedostatočnými základnými zručnosťami je naďalej vysoký. Napriek vysokému pomeru dosiahnutého terciárneho vzdelania je vysokoškolské vzdelávanie poznačené nízkymi štandardmi kvality a finančnými stimulmi, ktoré viac podporujú kvantitu a neefektívnosť než výkonnosť. Malo by sa vynaložiť úsilie na zaručenie vysokokvalitného vyučovania na všetkých stupňoch vzdelávania (vrátane reformy kariérnych postupov a pracovných podmienok). Je to nevyhnutné na riešenie neuspokojivých výsledkov, nedostatkov vo vzdelávaní a na zabezpečenie kvality vysokoškolského vzdelávania (okrem iného zavedením financovania založeného na dosiahnutých výsledkoch a konsolidáciou inštitúcií vysokoškolského vzdelávania). Pretrvávajúce nízke úrovne účasti na vzdelávaní dospelých v Litve znižujú účinnosť reforiem trhu práce a brzdia rozvoj kvalifikovanejšej pracovnej sily. Litva zamerala svoje úsilie na zväčšenie ponuky a zvýšenie relevantnosti verejne poskytovaných príležitostí na vzdelávanie sa, to však zatiaľ neprinieslo hmatateľné výsledky. Na dosiahnutie vyššej a udržateľnej miery účasti na vzdelávaní dospelých Litva takisto potrebuje povzbudiť jednotlivcov, aby sa zapojili do vzdelávania, a motivovať väčší počet zamestnávateľov, aby svojim zamestnancom poskytovali príležitosti na vzdelávanie.
- (14) Nezamestnanosť medzi nízkokvalifikovanými a strednekvalifikovanými osobami je stále nad priemerom Únie. Osoby so zdravotným postihnutím sú zasiahnuté vysokou mierou chudoby, čiastočne z dôvodu ich slabšej integrácie na trhu práce. Opatrenia aktívnej politiky trhu práce v súčasnosti v Litve zohrávajú obmedzenú úlohu pri pomoci ľuďom s návratom na trh práce. Litva má značný priestor na to, aby zmenila svoj trh práce na inkluzívnejší, a to vrátane možnosti ponúknuť viac opatrení na podporu osôb so zdravotným postihnutím. Znamenalo by to napríklad zvýšenie podporovanej zamestnanosti, rozšírenie programu pracovnej rehabilitácie a zlepšenie dostupnosti rozpočtov určených na rehabilitáciu. Nedávno prijatý zákon o zamestnanosti má potenciál zlepšiť poskytovanie opatrení aktívnej politiky trhu práce.
- (15) Litva dosiahla v posledných rokoch pokrok pri zlepšovaní sociálneho dialógu. Sociálni partneri sú aktívne zapojení do rokovaní o novom Zákonníku práce a novom sociálnom modeli a vláda zaviedla akčný plán na posilnenie sociálneho dialógu. Je zameraný na budovanie kapacít sociálnych partnerov, presadzovanie kolektívneho vyjednávania a na zlepšovanie sociálneho dialógu na všetkých úrovniach.

- (16) V Litve má situácia v zdravotníctve naďalej výrazne negatívny vplyv na potenciálne dostupnú pracovnú silu a produktivitu práce. Hoci sa vynakladá úsilie na presunutie pacientov na nákladovo efektívnejšie typy zdravotnej starostlivosti, výkon systému zdravotnej starostlivosti je naďalej obmedzovaný vysokou mierou spoliehania sa na ústavnú zdravotnú starostlivosť a nízkymi výdavkami na prevenciu a verejné zdravie. Hotovostné platby sú veľmi vysoké, predovšetkým za lieky.
- (17) Nepriaznivý demografický vývoj znamená, že rast bude čoraz viac závisieť od produktivity práce. V období rokov 2000 – 2015 mala Litva jednu z najvyšších mier rastu produktivity práce medzi členskými štátmi Únie, ale v nedávnom období sa miera rastu spomalila. Verejné investície v Litve sú nepriaznivo ovplyvnené nedostatočným plánovaním a prepojením na strategické ciele krajiny. Intenzita verejného výskumu a vývoja sa v roku 2015 zvýšila na hodnotu mierne nad priemerom Únie, zatiaľ čo intenzita výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore stále zaostáva. Cieľom „Reformných usmernení pre litovskú vedu a inovačnú politiku“ prijatých v roku 2016 je riešiť pretrvávajúce výzvy v oblasti výskumu a inovácie. Na tento účel sa v nich vyzýva na reformu inštitucionálneho financovania výskumu a vývoja, konsolidáciu výskumných ústavov a inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, vedeckých stredísk a technologických parkov a na zlepšenie koordinácie politiky, monitorovania a hodnotenia. Litva dosiahla určitý pokrok v podpore alternatívnych spôsobov financovania. To prispelo k založeniu viacerých fondov rizikového a zárodkového kapitálu. Parlament nedávno schválil aj zákon o kolektívnom financovaní.
- (18) Počet prípadov úplatkárstva, ktoré sa dostanú pred súd, v posledných rokoch stabilne stúpa, čo dokazuje zvýšené úsilie Litvy bojovať s korupciou. V niektorých dôležitých oblastiach, ako je zdravotná starostlivosť a verejné obstarávanie, sa ustanovenia proti drobnej korupcii a korupcii na vysokých miestach v praxi neuplatňujú vždy. Neduhom zdravotníctva je rozšírená prax neformálnych platieb lekárom. Verejné obstarávanie nie je dostatočne transparentné, najmä na úrovni obcí. Okrem toho nedostatočná právna úprava týkajúca sa oznamovateľov korupcie odrádza od ohlasovania možných nezrovnalostí vo verejnom aj v súkromnom sektore. Vláda vo svojom antikorupčnom programe určila boj proti korupcii v zdravotníctve za prioritu. Na obmedzenie rizík korupcie a konfliktov záujmov pri verejných obstarávaniach s nízkou hodnotou vláda uložila verejným obstarávateľom aj povinnosť zverejňovať online informácie o začatých verejných súťažiach, úspešných uchádzačoch a zadaných zákazkách. Je však potrebné nepretržité monitorovanie, aby sa zabezpečilo vykonávanie týchto politík.

- (19) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2017 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Litvy, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2017. Zároveň posúdila program stability na rok 2017, národný program reforiem na rok 2017 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Litve v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Litve, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.
- (20) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability na rok 2017 a jej stanovisko⁷ je zohľadnené najmä v odporúčaní 1,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Litva v rokoch 2017 a 2018 prijala opatrenia s týmto cieľom:

1. Realizovať svoju fiškálnu politiku v súlade s požiadavkami preventívnej časti Paktu stability a rastu, čo znamená zostať v roku 2018 na úrovni strednodobého rozpočtového cieľa, po zohľadnení úľav súvisiacich s vykonávaním systémovej dôchodkovej reformy a štrukturálnych reforiem, pre ktoré je dočasná odchýlka udelená. Zlepšiť daňovú disciplínu a rozšíriť daňový základ na zdroje, ktoré sú menej škodlivé pre rast. Prijat' opatrenia na riešenie výzvy strednodobej fiškálnej udržateľnosti súvisiacej s dôchodkami.
2. Riešiť nedostatok zručností prostredníctvom účinných opatrení aktívnej politiky trhu práce a vzdelávania dospelých a zlepšiť výsledky vzdelávania odmeňovaním kvality vo výučbe a v rámci vysokoškolského vzdelávania. Zlepšiť výkonnosť systému zdravotnej starostlivosti posilnením ambulantnej starostlivosti, prevencie chorôb a cenovej dostupnosti. Zlepšiť primeranosť záchrannej sociálnej siete.

⁷ Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

3. Prijat' opatrenia na posilnenie produktivity zlepšením efektivity verejných investícií a posilnením ich prepojenia so strategickými cieľmi krajiny.

V Bruseli

Za Radu

predseda
